

30.3.2021

Sisäministeriö

SMDno-2019-1504

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain ja rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriön lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain ja rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain muuttamisesta.

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1153 eli rahoitustietodirektiivi. Rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanon edellyttämällä tavalla esityksessä nimetään ne viranomaiset, joilla on pääsy pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään direktiivin tarkoittamalla tavalla. Rahoitustietodirektiivin tarkoituksiin pääsyä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään esitetään poliisille, mukaan lukien suojelupoliisille, Tullille, rajavartiolaitokselle ja syyttäjille. Niin ikään rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanon edellyttämällä tavalla esitetään myös rahanpesun selvittelykeskuksen toimivallan laajentamista Europol-asetuksen liitteen I mukaisiin rikoksiin.

Esityksen mukaan edellä mainitun lisäksi direktiivistä riippumattomana kansallisena laajennuksena pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän käyttämiseen oikeutettuja viranomaisten joukkoa esitetään laajennettavaksi rahanpesulain mukaisten viranomaisten ulkopuolelle. Muihin kuin rahoitusdirektiivin käyttötarkoituksiin, jotka on määritelty kyseisiä viranomaisia koskevassa voimassaolevassa lainsäädännössä, pääsyä esitetään Verohallinnolle, Tullille, Ulosottolaitokselle, rahanpesulaissa määritellyille valvontaviranomaisille, rahanpesun selvittelykeskukselle, poliisille, rajavartiolaitokselle, puolustusvoimille, konkursiasiamiehelle ja syyttäjälle.

Esitys sisältää myös ehdotuksen teknisen ratkaisun, nk. koostavan sovelluksen rakentamiseksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän yhteyteen helpottamaan edellä mainitun viranomaislaajennuksen täytäntöönpanoa. Koostavan sovelluksen katsotaan esityksen mukaan olevan viidennen rahanpesudirektiivin kansalliseen liikkumavaraan kuuluva laajennus.

Valtiovarainministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa seuraavan:

Aluksi

Valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosasto ja vero-osasto ovat osallistuneet sisäministeriön asettaman nk. rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanohanketta varten perustetun työryhmän työhön. Valtiovarainministeriö on toiminut aktiivisena työryhmän jäsenenä ja esittänyt tässä yhteydessä kantojaan, joita on joiltain osin otettu huomioon hallituksen esityksen luonnoksen valmistelussa.

Hankkeen työryhmän työskentelyn aikana tarkasteltiin mahdollisuutta täydentää voimassa olevan lain mukaisten tilin omistajuustietojen lisäksi tilitapahtumatietojen luovuttamista viranomaisille pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta. Valtiovarainministeriö tukee sisäministeriön päätöstä siitä, että tilitapahtumatietoja koskeva valmistelu siirretään erilliseksi hankkeeksi, jotta muun muassa tietosuojasääntelyn vaikutukset tulee valmistelussa arvioitua huolellisesti.

Valtiovarainministeriö näkee tarkoituksenmukaisena, että kansallista pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää kehitetään esityksessä ehdotetun mukaisesti. Hallituksen esityksen luonnoksen ehdotukset laajentaa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää käyttämiseen oikeutettujen viranomaisten joukkoa sekä rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanon edellyttämällä tavalla että säätämällä kansallisista syistä erityislainsäädäntöä, joka ei liity direktiivin täytäntöönpanoon, ovat kannatettavia. Lisäksi kansallinen rahoitustieto- ja rahanpesudirektiivin alaan kuuluvan Tullin ylläpitämän teknisen ratkaisun (nk. koostavan sovelluksen) toteuttaminen on kannatettava.

Hallituksen esityksen luonnoksella myös edistettäisiin pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteita, joiden mukaan varmistetaan riittävät viranomaisresurssit, parannetaan tietojenvaihtoa ja tehostetaan valvontaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjumiseksi.

Esityksen pääasiallinen sisältö

Hallituksen esityksen luonnoksen pääasiallisessa sisällössä todetaan, että rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanon edellyttämällä tavalla esityksessä nimetään ne viranomaiset, joilla on pääsy pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään direktiivin tarkoittamalla tavalla. Edelleen on todettu, että rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanon edellyttämien muutosten lisäksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän käyttämiseen oikeutettujen viranomaisten joukkoa esitetään laajennettavaksi. Valtiovarainministeriö ehdottaa, että ilmaisun ”*rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanon edellyttämien muutosten lisäksi*” sijasta ilmaistaisiin selkeästi, että esityksellä on tarkoitus lisäksi säätää kansallisista syistä erityislainsäädäntöä, joka ei liity direktiivin täytäntöönpanoon. Esityksessä käytetty ilmaisu voidaan ymmärtää virheellisesti, että kysymys olisi kansallisesta liikkumavarasta, joka on eri asia kuin se, ettei sääntely liity lainkaan direktiivin alaan.

Edelleen esityksen pääasiallisessa sisällössä esitetään teknisen ratkaisun rakentamista, jonka avulla voitaisiin sujuvoittaa edellä mainitun viranomaisten joukon laajennuksen täytäntöönpanoa. Näin ilmaistuna jää epäselväksi mihin edellä mainittuihin viranomaisiin lauseessa viitataan ja jättää epäselväksi mistä laajennuksesta on kysymys. Tekninen ratkaisu eli Tullin ylläpitämä koostava sovellus palvelee kokonaisuutena kaikkia viranomaisia ja on osa kansallista viidennen rahanpesudirektiivin (EU) 2018/843 täytäntöönpanon alaan kuuluvaa pankkitilirekistereitä ja tiedonhakuprosesseja koskevaa automatisoitua mekanismia, joka mahdollistaa pankki- ja maksutilien sekä tallelokeroiden haltijoiden oikea-aikaisen tunnistamisen. Edelleen rahoitustietodirektiivin II luvun 4 artiklassa on täsmennetty toimivaltaisten viranomaisten pääsy tilietoihin ja mahdollisuus tehdä niitä koskevia hakuja, siten että tietoihin pääsy ja haut katsotaan suoriksi ja välittömiksi myös silloin, kun keskitettyjä pankkitilirekistereitä ylläpitävät kansalliset viranomaiset toimittavat tilitiedot toimivaltaisille viranomaisille nopeasti automaattisen mekanismin välityksellä edellyttäen, että mikään välittävä laitos ei voi puuttua pyydettyihin tai toimitettaviin tietoihin.

Valtiovarainministeriö ehdottaa, että esityksen pääasiallisen sisällön kuvausta selkiytetään kolmeen osaan siten, että ensin selostetaan rahoitustietodirektiivin alaan liittyvästä sisällöstä 1. Rahoitustietodirektiivin täytäntöönpano ja 2. Kansallinen rahoitus- ja rahanpesudirektiivin alaan kuuluva Tullin ylläpitämä tekninen ratkaisu. Omana erillisenä asiakokonaisuutena olisi 3. Kansallinen direktiivin alaan liittyvän sääntely.

Asian tausta ja valmistelu

Hallituksen esityksen luonnoksessa asian taustan ja valmistelun kuvaukseen tulisi valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan lisätä myös esityksen pääasialliseen sisältöön liittyvän kansallisen, mutta direktiivin alaan liittymättömän, sääntelyn tausta ja valmistelu. Jättämällä kansallisen sääntelyn taustoitus ja valmistelu avaamatta, voi esityksen pääasiallisesta sisällöstä saada sen käsityksen, että kyse olisi kansallisen liikku-mavaran käytöstä siltä osin kuin on tarkoitus säätää täysin direktiivien alaan liittymättömästä kansallisesta säätelystä. Valtiovarainministeriö ehdottaa, että erikseen erotetaan EU oikeudenalaan liittyvä asian tausta ja valmistelu ja kansallisen lain valmistelun tausta ja valmistelu väärinymmärryksen välttämiseksi.

Edelleen asian taustasta on todettu, että ”*voimaantulleessa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää koskevassa laissa oikeus käyttää pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää on rajattu rahanpesulaissa tarkoitettuihin valvontaviranomaisiin ja asianajajayhdistykseen mainitussa laissa tarkoitetun valvontatehtävän suorittamiseen, rahanpesun selvittelykeskukseen rahanpesun selvittelykeskuksesta annetussa laissa (445/2017) tarkoitettujen eräiden tehtävien hoitamiseen ja Tulli-, rajavartio-, vero- ja ulosottoviranomaiseen sekä konkurssiasiamieheen rahanpesulain mukaisen huolehtimisvelvoitteen toteuttamiseksi. Edellytyksenä valvontajärjestelmän käyttämiselle on lisäksi se, että se on välttämätöntä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.*” Esityksessä jää mainitsematta, miksi kansallista direktiivin alaan liittymätöntä sääntelyä ehdotetaan. Tässä kappaleessa voisi kuvata kansallisen lain säätelytarvetta, jolla ei siis ole kytköstä direktiivin täytäntöönpanoon, mutta olisi kuitenkin välttämätöntä säätää voimassa olevassa laissa olevan tehottomaksi jääneen normin johdosta. Kappaleeseen tulisi kuitenkin vielä lisätä seuraavaa, jos katsotaan, että kappale olisi käyttökelpoinen tausta ja valmistelua koskevan yläotsikon alla:

Rahanpesun selvittelykeskukseen rahanpesun selvittelykeskuksesta annetussa laissa (445/2017) tarkoitettu Tulli-, rajavartio-, vero- ja ulosottoviranomaiseen sekä konkurssiasiamieheen rahanpesulain mukainen huolehtimisvelvoitteen toteuttaminen ei ole toimivaltanormi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen, paljastamisen ja selvittämisen suorittamiseksi, vaan huolellisuusvelvoitetta koskeva normi antaa viranomaiselle oikeuden vain heidän hallussaan jo olevien tietojen luovuttamiseen rahanpesun selvityskeskukseen. Huolellisuusvelvollisuuden nojalla eivät edellä mainitut Tulli-, rajavartio-, vero- ja ulosottoviranomainen sekä konkurssiasiamies voi siten tehdä niitä tietopyyntöjä, mitä näille viranomaisille on voimassa olevassa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää koskevassa laissa jo säädetty.

EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Hallituksen esityksen luonnoksen sivulla 7 on todettu, että verorikokset eivät kuulu Eupopol-asetuksen liitteessä lueteltuihin rikoksiin, mutta jos veroviranomaiset ja korruption torjunnasta vastaavat viranomaiset ovat kansallisen lainsäädännön mukaisesti toimivaltaisia rikosten ennalta estämisessä, paljastamisessa tai niihin liittyvissä syytöimissä, heitä olisi myös pidettävä viranomaisina, jotka voidaan nimetä tämän direktiivin tarkoituksia varten, direktiivin johdantokappaleen 11 mukaan. Jäsenvaltioille jätetään harkintavaltaa veroviranomaisten ja korruption torjunnasta vastaavien viranomaisien nimeämisen osalta direktiivin mukaisiksi toimivaltaisiksi viranomaisiksi. Edelleen esitysluonnoksessa on todettu, että Suomessa Verohallinnolle ei ole säädetty toimivaltaa rikosten ennalta estämisen osalta. Valtiovarainministeriö ehdottaa tässä yhteydessä nostettavan esille, että Suomessa Tullin toimivaltaan kuuluvat tulliverotusta koskevien säännösten noudattamisen valvonta ja täytäntöönpano ja että näiden osalta myös verorikokset kuuluvat Tullin toimivaltaan ja siten ovat direktiivin tarkoittamalla tavalla toimivaltaisia viranomaisia tulliverorikosten ennalta estämisessä ja paljastamisessa. Lisäksi

Tulli on toimivaltainen estämään, paljastamaan ja tutkimaan sellaisia valmisteverorikoksia ja maahantuonnissa epäiltyjä arvonlisäverorikoksia, joissa verot kantaa Verohallinto.

Rahoitustietodirektiivin 2 artiklan määritelmien mukaan keskitetyllä pankkitilirekisterillä tarkoitetaan keskitettyjä automatisoituja mekanismeja, kuten keskitettyjä rekistereitä tai keskitettyjä sähköisiä tiedonhakupä järjestelmiä, jotka on otettu käyttöön rahanpesudirektiivin 32 a artiklan 1 kohdan mukaisesti. Valtiovarainministeriö toteaa, että esityksessä Tullin ylläpitämää koostavaa sovellusta tulisi käsitellä direktiivin 2 artiklan määritelmän mukaisena keskitetyn pankkirekisterin osana ja osana rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanoa. Tullin ylläpitämän koostavan sovelluksen tarkoituksena ei ole siten viranomaisjoukon laajennuksen täytäntöönpano, vaan rahoitustietodirektiivin täytäntöönpano, joka käy siis yksiselitteisesti ilmi rahoitustietodirektiivin 2 artiklan keskitettyä pankkirekisteriä koskevasta määritelmästä.

Rahoitustietodirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisen jäsenvaltion on nimettävä niiden viranomaistensa joukosta, joilla on toimivalta rikosten ennalta estämisessä, paljastamisessa, tutkimisessa ja niihin liittyvissä syytetoimissa, ne, joilla on valtuudet päästä jäsenvaltioiden perustamiin kansallisiin keskitettyihin pankkitilirekistereihin ja tehdä niissä hakuja. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan esitysluonnoksessa olisi kauttaaltaan pyrittävä täsmällisemmin ja tarkkarajaisemmin erittelemään, milloin viranomaisnimenä on nimetty rahoitustietodirektiivin 3 artiklan nojalla ja milloin viidennen rahanpesudirektiivin nojalla ja milloin toimivaltaiset viranomaiset nimetään nyt ehdotettavan lakiesityksen nojalla. Osalle näistä rahoitustietodirektiivin 3 artiklan nojalla nimettäville toimivaltaisille viranomaisille on jo aiemmin säädetty tai ehdotetaan tällä esityksellä säädetäväksi muihinkin ko. viranomaisten tehtäviin liittyvät valtuudet päästä kansallisiin keskitettyihin pankkitilirekistereihin ja tehdä niissä hakuja.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota myös 3 artiklan 2 kohdassa säädettyyn, jonka mukaan toimivaltaisilla viranomaisilla ei ole tämän direktiivin nojalla pääsyä niihin lisätietoihin, joita jäsenvaltiot voivat pitää tärkeinä ja viedä keskitettyihin pankkitilirekistereihin rahanpesudirektiivin 32 a artiklan 4 kohdan nojalla, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat harkita edellyttävänsä, että muiden tietojen, jotka katsotaan olennaisiksi, jotta rahanpesun selvittelykeskukset ja toimivaltaiset viranomaiset voivat täyttää tämän direktiivin mukaiset velvoitteensa, on oltava saatavilla keskitettyjen mekanismien kautta siten, että niihin voidaan tehdä hakuja. Viranomaisille säädetty valtuudet päästä jäsenvaltioiden perustamiin kansallisiin keskitettyihin pankkitilirekistereihin ja tehdä niissä hakuja johdetaan eri perusteista. Siksi valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan olisi selkeämpää, jos nämä eri perusteet ilmenisivät täsmällisemmin ja tarkkarajaisemmin toisistaan normitasolla, jotta myöhempi 32 a artiklan 4 kohdan mukaisten tietojen kohdentaminen vain tiettyihin nimenomaisiin toimivaltaisen viranomaisten tehtäviin olisi helpompaa.

Rahoitustietodirektiivin V lukuun on sijoitettu henkilötietojen käsittelyä koskevat lisäsäännökset. Tältä osin valtiovarainministeriö haluaa kiinnittää erityistä huomiota direktiivin 18 artiklaan, joka koskee rajoituksia rekisteröityjen oikeuksiin. Sen mukaan jäsenvaltiot voivat hyväksyä lainsäädäntötoimenpiteitä, joilla kokonaan tai osittain rajoitetaan rekisteröityjen oikeutta päästä tämän direktiivin nojalla käsiteltäviin heitä koskeviin henkilötietoihin, asetuksen (EU) 2016/679 23 artiklan 1 kohdan tai, tapauksen mukaan, direktiivin (EU) 2016/680 (jäljempänä rikosasioiden tietosuojadirektiivi) 15 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Suomi on käyttänyt asetukseen sisältyvää liikkumavaraa kansallisen tietosuojalain (1050/2018) 33 ja 34 §:ssä, jotka sisältävät rajoitukset rekisterinpitäjän velvollisuuteen toimittaa tietoja rekisteröidylle ja rajoitukset rekisteröidyn oikeuteen tutustua hänestä kerättyihin tietoihin. Vastaavaa sääntelyä on käytetty myös laissa

henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018, jäljempänä rikosasioiden tietosuojalaki) 4 luvussa sekä henkilötietojen käsittelyä koskevassa muussa erityissäätelyssä.

Valtiovarainministeriö haluaa erityisesti kiinnittää huomiota mahdollisuuteen rajoittaa kokonaan rekisteröidyn oikeutta päästä käsiteltyihin heitä koskeviin henkilötietoihin. Tällainen kokonaan rekisteröidyn oikeuksia rajoittava normi tulisi säätää erityisesti silloin, kun kyse on rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä käsittelytoimista, joita suoritetaan Tullin ylläpitämän koostavan sovelluksen avulla. Nämä rahoitustietodirektiiviin perustuvat toimivaltaisten viranomaisten henkilötiedon käsittelytoimet kuuluvat rikosasioiden tietosuojadirektiivin alaan. Käsittely on valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan sen luontoista, että pääsy keskitettyihin pankkirekistereihin ja oikeus tehdä siellä hakuja täyttää poikkeuksetta ne kriteerit, joilla viranomaisen on mahdollista käyttää harkintaansa rajoittaa rekisteröidyn oikeuksia häntä koskeviin henkilötietoihin. Kun ennalta jo voidaan olettaa, että kriteerit oikeuksien rajoittamiseksi täyttyvät, on perusteltua, että rekisteröidyn oikeudet rajoitetaan lainsäädännön tasolla. Jos rekisteröidyn oikeuksia ei rajoiteta, kuuluu tälle oikeus saada rekisterinpitäjältä tietoja esimerkiksi siitä, onko viranomainen tehnyt hakuja häntä koskeviin tilitietoihin ja mitä tarkoitusta varten.

Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan jättämällä käyttämättä direktiivissä säädetty mahdollisuus kansallisin lainsäädäntötoimin kokonaan rajoittaa rekisteröidyn oikeudet käsiteltyihin heitä koskeviin tietoihin, tarkoittaa käytännössä sitä, että arvio on tehtävä joka kerta erikseen viranomaisen toimesta tapauskohtaisesti. Rekisteröidyn tulee tehdä pyyntönsä rekisterinpitäjälle ja rekisterinpitäjä on velvollinen vastaamaan pyyntöön. Tulli on rekisterinpitäjä koostavan sovelluksen käsittelyn osalta, joka tarkoittaa käytännössä sitä, että rekisterinpitäjänä Tullilla tulisi olla pääsy tietoihin, joihin Tullilla ei toimivaltansa puitteissa muuten olisi, kyetäkseen vastaamaan näihin rekisteröidyn esittamiin käsittelyä koskeviin pyyntöihin. Jos rekisteröidyn oikeudet olisivat kokonaan pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetussa laissa koostavan sovelluksen osalta rajoitetut, ei Tullilta rekisterinpitäjänä edellytettäisi ensin tapauskohtaisesti sen selvittämistä, ovatko yleisen tietosuojalain tai rikosasioiden tietosuojalain edellytykset käsillä.

Taloudelliset vaikutukset

Valtiovarainministeriö katsoo, että hallituksen esityksen luonnoksen taloudellisia vaikutukset on esitetty varsin tiiviisti. Niitä olisi kokonaisuudessaan hyvä vielä tarkentaa erityisesti kustannusten ja hyötyjen osalta.

Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan keskitetty (koostava) sovellus säästää rajapinnoissa kolme miljoonaa euroa, mutta luonnoksesta ei käy ilmi rajapintakustannusten kokonais määrä ja eikä organisaatiokohtaiset kustannukset. Esitystä tulisi täydentää tältä osin. Lisäksi rahoitustietodirektiivin aiheuttamia lisäkustannuksia olisi hyvä tarkentaa erityisesti Tullin vastuiden osalta.

Suhde talousarvioesitykseen

Hallituksen esitys luonnoksen mukaan Tulli rakentaisi koostavan sovelluksen pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään. Alustavan arvion mukaan koostava sovellus voitaisiin toteuttaa jo Tullin tilirekisteri-hankkeelle aiemmin myönnettyllä rahoituksella. Lisäksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain mukaisille toimivaltaisille viranomaisille syntyisi kustannuksia siitä, kun ne rakentaisivat rajapintoja koostavaan sovellukseen. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan edellä mainitut kustannukset voidaan rahoittaa viranomaisille aiemmin myönnettyillä määrärahoilla.

1. Lakiehdotus: Laki pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

2 § Määritelmät

Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan lain 2 §:ään lisättäisiin Tullin koostavaa sovellusta koskeva määritelmä. Valtiovarainministeriö kannattaa Tullin koostavaa sovellusta koskevan määritelmän lisäämistä lakiin, mutta esityksen perusteluissa on jäänyt epäselväksi, onko Tullin koostava sovellus direktiivin täytäntöönpanoon kuuluvaa sääntelyä vai puhtaasti kansallista lainsäädäntöä. Valtiovarainministeriö ehdottaa, että säännöskohtaisia perusteluja täsmennetään tältä osin, esimerkiksi muotoilemalla perustelujen kyseinen kohta seuraavasti:

Lain 2 §:ään lisättäisiin Tullin koostavaa sovellusta koskeva määritelmä. Koostavalla sovelluksella tarkoitettaisiin teknistä ratkaisua, jonka on osa kansallista viidenteen rahanpesudirektiiviin (EU) 2018/843 täytäntöönpanon alaan kuuluvaa pankkitilirekistereitä ja tiedonhakupankkejä koskevaa automatisoitua mekanismia, joka mahdollistaa pankki- ja maksutilien sekä tallelokeroiden haltijoiden oikea-aikaisen tunnistamisen. Koostavan sovelluksen avulla Tulli välittää tietoja pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä toimivaltaisille viranomaisille. Kyse on siten Rahoitustietodirektiivin (EU) 2018/843 II luvun 4 artiklan tarkoittamasta teknisestä ratkaisusta, jota kansallinen viranomainen ylläpitää toimittaakseen tilitiedot toimivaltaisille viranomaisille nopeasti automaattisen mekanismin välityksellä edellytyksin, ettei mikään välittävä laitos voi puuttua pyydettyihin tai toimitettaviin tietoihin. Koostavaa sovellusta koskevien perustelujen osalta viitataan siihen, mitä 7 a §:n perusteluissa on todettu.

3 § Pankki ja maksutilien valvontajärjestelmää käyttävät viranomaiset

Esitysluonnoksen mukaan ”pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että laajennettaisiin sekä niitä käyttötarkoituksia, joita varten pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää saa käyttää, että myös valvontajärjestelmän käyttämiseen oikeutettuja viranomaisia. On huomioitava, että kyseessä olevilla viranomaisilla on jo voimassa olevan lainsäädännön nojalla pääsy pankki- ja maksutilitietoihin, joten kyseessä eivät olisi uudet toimivaltuudet vaan ainoastaan se, että tietoihin päästäisiin sähköisen valvontajärjestelmän kautta.” Valtiovarainministeriö katsoo, että edellä esitettyä kohtaa tulisi tarkentaa perusteluilla käyttötarkoitusten ja käyttämiseen oikeutettujen viranomaisten laajentamiseksi. Käyttötarkoitus nykyisessä 3 §:ssä perustuu viidennen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanoon. Käyttötarkoituksen ja käyttämiseen oikeutettujen viranomaisten piiriin laajennus perustuu sitä vastoin rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanoon ja kansallisesti erikseen ehdotettaviin käyttötarkoituksiin. Lisäksi kappaleessa todetaan, ettei kyseessä ole uudet toimivaltuudet, vaan pääsy tietoihin sähköisen valvontajärjestelmän kautta. Näin sanominen on kyseenalaista, koska kyseessä on kuitenkin keskitetty valvontajärjestelmä, joka on juridisesti eri asia kuin sähköinen järjestelmä. Jo nyt viranomaisilla on pääsy sähköisesti tilitietoihin, mutta ei pääsyä keskitettyyn automatisoituun valvontajärjestelmään.

Valtiovarainministeriö ehdottaa, että kyseinen perustelujen kohta muotoiltaisiin seuraavasti:

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että laajennettaisiin käyttötarkoituksia niihin, joita varten pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää saa käyttää rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanon edellyttämällä tavalla, kuin myös kansallisella lailla erikseen säädettyinä ehdotettaviin käyttötarkoituksiin. Uusien käyttötarkoitusten myötä vastavasti valvontajärjestelmän käyttämiseen oikeutettujen viranomaisten piiri laajenee. Kyseessä olevilla viranomaisilla on jo voimassa olevan lainsäädännön nojalla sähköinen

pääsy pankki- ja maksutilitietoihin, tarkoitus on ainoastaan säätää tavasta, jolla tietoihin päästään keskitetyn automatisoidun valvontajärjestelmän kautta.

Kyseisen kappaleen jälkeen perustelut jatkuvat seuraavasti: ”Voimassaolevassa pykälässä on säädetty pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän käyttämisen välttämättömyydestä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Rahoitustietodirektiivin 4 artiklan mukaan nimetyillä kansallisilla toimivaltaisilla viranomaisilla tulee olla valtuudet päästä tilitietoihin ja tehdä niitä koskevia hakuja suoraan ja välittömästi aina, kun se on tarpeen heidän tehtäviensä suorittamiseksi voidakseen estää ennalta, paljastaa ja tutkia rikoksia tai niihin liittyviä syytetoimia varten tai tukea vakaviin rikoksiin liittyvää rikostutkintaa, mukaan lukien tutkintaan liittyvien varojen tunnistaminen, jäljittäminen ja jäädyttäminen. Tämän vuoksi pykälässä säädettäisiin oikeudesta päästä järjestelmässä oleviin, lain 4 §:n mukaisesti luovutettuihin ja 6 §:n mukaisesti tallennettuihin tietoihin, jos se on tarpeellista pykälän 1 kohdassa lueteltujen tehtävien suorittamiseksi.” Ilman, että kappaleeseen tehtäisiin edellä esitetty korjausehdotus, saisi siitä valtiovarainministeriön mukaan käsityksen, että kaikissa 1-11 kohtien muutoksissa olisi kysymys rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanon alaan kuuluvaista sääntelystä. Kyseisen kappaleen jälkeen on yksityiskohtaisesti perusteltu kaikki pykälän kohdat 1 – 11 käyttötarkoitukset ja niiden mukaiset viranomaiset. Näissä kohdissa on joukossa perusteltu ”kansallisiin syihin” perustuvia käyttötarkoituksia sekä viidennen rahanpesudirektiivin mukaisia käyttötarkoituksia. Näin jäsennehtynä ja edellä yleisissä perusteluissa jo lausuttu huomioon ottaen jää valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan esitysluonnoksesta helposti harhaanjohtava käsitys siitä, mitä ilmaisulla ”kansallisista syistä ehdotettava sääntely” tarkoitetaan. Edeltävä kappale ennen pykälien 1 – 11 kohtien perusteluita antaa ymmärtää, että kyse olisi yksinomaan rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanosta ja sen kansallisesta liikkumavarasta. Jotta väärinkäsityksiä kunkin viranomaisen oikeuksista päästä tietyllä perusteella (direktiivien täytäntöönpanoista johtuva tai johtumaton peruste) keskitettyyn valvontajärjestelmää tulisi 3 § säädöskohtaiset perustelut täsmällisemmin ryhmitellä sen mukaan millä perusteella pääsyä järjestelmään ehdotetaan.

Valtiovarainministeriö viittaa tässä yhteydessä myös perustuslakivaliokunnan kannanottoon (PeVL 48/2018 vp) kansallisen liikkumavaran käytöstä. PeV:n lausuntoihin viitaten valtiovarainministeriö katsoo, että 3 §:n säännöskohtaisia perusteluita olisi tarpeen täsmentää. Tullia koskeva 3 kohdan osalta ei ole myöskään tehty selkoa, mikä 3 kohdassa on rahoitustietodirektiivin edellyttämää, koska ikään kuin tuplasti varmistellaan tiedonsaantioikeuksia, jotka jo 3 § 1 kohdassa on esitetty.

7 a § Tietojen luovuttaminen siirtämällä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä toimivaltaisille viranomaisille

Hallituksen esityksen luonnoksen perusteluiden mukaan uudessa ehdotetussa 7 a §:n 1 momentissa ”säädetäisiin Tullin roolista rekisterinpitäjänä. Tulliin sovellettaisiin rekisterinpitäjänä koostavan sovelluksen osalta EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa määriteltyjä rekisterinpitäjän vastuita koskien muun muassa tietosuoja, henkilötietojen käsittelijää ja selostetta käsittelytoimista.” Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että koostava sovellus käsittelee henkilötietoja myös tarkoituksiin, joihin sovelletaan rikosasioiden tietosuojadirektiiviä. Tämä on jäänyt hallituksen esityksen luonnoksen perusteluissa huomioimatta ja perusteluita tulisi tältä osin täydentää. Lisäksi valtiovarainministeriö näkee tarpeettomaksi luetella osaa rekisterinpitäjän vastuista, sillä näistä ei ole rajattavissa mitään pois, vaan rekisterinpitäjän on noudatettava kaikkia niitä rekisterinpitäjälle osoitettuja oikeuksia ja vastuita, joita yleiset tietosuoja-säädökset velvoittavat heitä noudattamaan. Kyseistä kohtaa tulisi valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan muuttaa seuraavasti: ... Tulliin sovellettaisiin rekisterinpitäjänä koostavan sovelluksen osalta EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa (EU) 2016/679 tai,

tapauksen mukaan, direktiivin (EU) 2016/680 (jäljempänä rikosasioiden tietosuojadirektiivi) määritellyjä rekisterinpitäjän vastuita.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että ehdotetun 7 a §:n 2 momentin säännöskohtaiset perustelut eivät vastaa ehdotettavaa lain sanamuotoa. Esityksessä ehdotetussa lain sanamuodossa ei ole koostavan sovelluksen käytölle edellä perustelutekstistä ilmenevää edellytystä: ”*Tulli välittää 3 §:n mukaisten viranomaisten tietopyynnöt luottolaitokselle sekä siirtää pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä vastaanotetut tiedot tietopyynnön mukaisesti toimivaltaiselle viranomaiselle koostavalla sovelluksella.*” Ehdotetun lain sanamuodon osalta tulee huomata, että rekisteröidylle koituu korkea riski, mikäli Tulli välittää 3 §:n mukaisten viranomaisten tietopyynnöt luottolaitokselle. Valtiovarainministeriö ehdottaa lain sanamuotoa muutettavaksi seuraavasti: *Tulli välittää 3 §:n mukaisten viranomaisten tietopyynnöt pseudonymisoituna luottolaitokselle sekä siirtää luottolaitoksilta vastaanotetut tiedot tietopyynnön mukaisesti toimivaltaiselle viranomaiselle koostavalla sovelluksella.*

Valtiovarainministeriö huomauttaa, että pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettuun lakiin ei ole täsmällisesti ja tarkkarajaisesti ehdotettu säädettäväksi muita koostavan sovelluksen kanssa rinnakkaisia teknisiä ratkaisuja, kuten säännöskohtaisissa perusteluissa on selvitetty. Viranomaiskenttä ja sen myötä käyttötarkoitukset ovat moninaiset. Jos koostavan sovelluksen rinnalle rakennetaan epämääräinen ennalta määrittelemätön joukko teknisiä ratkaisuja, ei näiden osalta olisi kyse pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetulla lailla säädetyistä järjestelmästä, ellei teknisistä ratkaisuista ole myös säädetty täsmällisesti ja tarkkarajaisesti kyseisessä laissa. Valtiovarainministeriö viittaa myös seuraaviin jäljessä esitettyihin perustuslakivaliokunnan lausumiin (PeVL 48/2018 vp):

”Mitä täydellisemmin tietojensaantioikeus kytketään säännöksissä asiallisiin edellytyksiin, sitä todennäköisemmin yksittäistä tietojensaantipyynnöä joudutaan käytännössä perustelemaan. Myös tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyynnön luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Tietojen luovuttaja voi lisäksi kieltäytymällä tosiasiallisesti tietojen antamisesta saada aikaan tilanteen, jossa tietojen luovuttamisvelvollisuus eli säännösten tulkinta saattaa tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi. Tämä mahdollisuus on tärkeä tiedonsaannin ja salassapitointressin yhteensovittämiseksi (ks. esim. PeVL 17/2016 vp, s. 6 ja siinä viitatu lausunnot). Valiokunnan mielestä tällaisia lähtökohtia voidaan soveltaa myös tietojen saamiseen ja luovuttamiseen pankkisalaisuuden estämättä.” ...

...”Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan sääntelyllä perustetaan järjestelmä, jonka puitteissa pankkisalaisuuden alaisia henkilötietoja annettaisiin useiden viranomaisten käyttöön ilman riittävää ennakkollista kontrollia. Hallituksen esityksessä viitataan kontrollin osalta lähinnä siihen, että tietojärjestelmän kautta toimivaltainen viranomainen yksilöisi oikeusperustan, jonka nojalla se pyytää tietoa, ja järjestelmään jäisi myös lokitieto tiedon pyytäneestä virkamiehestä (s. 75).”

”Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan vaikuttaa ilmeiseltä, että 1. lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentissa ehdotetaan perustettaviksi myös muille viranomaisille tiedonsaantioikeuksia, jotka eivät ole rahanpesudirektiivin edellyttämiä. Koska näidenkään osalta hallituksen esitykseen ei sisälly hyväksyttävästi perusteltua, perustuslain kannalta asianmukaista, täsmällistä ja tarkkarajaista sääntelyä, on talousvaliokunnan tarkastettava 1. lakiehdotuksen suhdetta direktiivin huolellisesti ja poistettava 1. lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentista muut kuin direktiivin edellyttämät tiedonsaantioikeudet. Tällainen muutos on edellytyksenä sille, että 1. lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.”

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan perustuslakivaliokunnan kannanotot muun ohessa osoittavat, että on eri asia puhua viranomaisten tiedonsaantioikeuksista sähköisesti, jolloin tiedon luovuttamiseen kuuluu nimenomainen ennakkollinen kontrolli

kuin automatisoidusta järjestelmästä, josta tällainen perustuslakivaliokunnan tarkoitama tiedon luovutukseen liittyvä ennakkollinen kontrolli puuttuu. Vain silloin, kun lailla säädetään erikseen automaattisesta tietojenluovutuksesta, voidaan ilman ennakkollista kontrollia tiedot luovuttaa viranomaiselle. Viranomaisen oma lainsäädäntö sähköisestä tiedonluovutuksesta ei oikeuta viranomaisia rakentamaan omaa teknistä ratkaisua, jolla luodaan pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain kaltainen automatisoitu tiedonluovutus viranomaiselle. Tämän johdosta säädöskohtaisia perusteluja tulisi tarkistaa myös seuraavan osalta: *”Yli 95 % pankki- ja maksutilejä koskevasta pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmässä olevista tiedoista on tulossa siis tiedonhakuprosesseihin. Mikäli viranomaiset haluavat pääsyn pankki- ja maksutilien tiedonhakuprosesseihin, tulee jokaisen viranomaisen rakentaa rajapinta. Esimerkiksi poliisi on rakentamassa rajapinnat vain muutama suuriin pankkeihin, eli suurin osa tiedonhakuprosesseista ja niissä olevasta tiedosta on tämän hetkisten tietojen mukaan jäämässä hyödyntämättä.”*

Viranomaisen rajapinta on mahdollista rakentaa myös Tullin ylläpitämään koostavaan sovellukseen, jolloin suorien rajapintojen rakentaminen on siten tarpeetonta. Suora rajapinta luottolaitoksiin luo rekisteröityjen oikeuksille korkeamman riskin kuin, jos tietopyynnöt luottolaitokselle ohjataan yhdenmukaisesti koostavan sovelluksen kautta.

Edelleen perusteluissa sanotaan seuraavasti: *”Tiedonhallintalain tarkoituksena on muun muassa varmistaa viranomaisten tietoaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturvallinen käsittely julkisuusperiaatteen toteuttamiseksi. Lain 5 luku koskee tietoaineistojen muodostamista ja sähköistä luovutustapaa. Sen 22 §:n 1 momentin mukaan viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen tietojen sähköinen luovuttaminen voidaan toteuttaa muulla tavalla, jos teknisen rajapinnan toteuttaminen tai käyttö ei ole teknisesti tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Viranomaisen voi avata teknisen rajapinnan tiedonsaantiin oikeutetulle viranomaiselle myös muissa tilanteissa. Asiakirjojen ja tietojen antamisesta muulla tavalla säädetään erikseen.”* Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että perustelut tiedonhallintalain soveltamisesta liittyvät sähköiseen tiedon luovuttamiseen, joten niiden soveltamista keskitettyyn valvontajärjestelmään tulee arvioida ehdotettavan pykälän 3 momentin tarkoittaman automaattisen tietojen käsittelyn kannalta.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettu henkilötietojen käsittely on automaattista. PeV:n lausumiin viitaten valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan esityksessä tulisi tarkistaa myös tiedonhallintalain soveltuvuutta automaattiseen tiedonluovutustapaan. Tiedonhallintalain 5 luku koskee sähköistä luovutustapaa, kun ehdotettu 3 momentti koskee automaattista luovutustapaa. Tietojen antaminen muulla tavalla (esim. automaattisesti ilman ennakkollista kontrollia) tulee tiedonhallintalain mukaan säätää erikseen.

Ehdotetun pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että tiedot voidaan luovuttaa sen estämättä, mitä yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa henkilötietojen käsittelyä. Viittaus vastaisi sitä, mitä voimassaolevan lain 7 §:n 2 momentissa on säädetty pankki- ja maksutilirekisterin osalta. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa henkilötietojen käsittelyä. Tiedot voitaisiin luovuttaa tässä laissa tarkoitettulle toimivaltaiselle viranomaiselle kyseisen artiklan estämättä. Alakohta koskee tilannetta, jossa rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden. Tällöin käsittelyä olisi alakohdan mukaan rajoitettava ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa nii-

den paikkansapitävyyden. Mahdollinen rajoitus voisi valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan estää tiedon hyödyntämisen toimivaltaisten viranomaisten toiminnassa ja se voisi estää yleisen edun kannalta tärkeiden viranomaistoimien suorittamisen.

Rikosasioissa yleinen tietosuoja-asetus kattaa vain luotto- ja maksulaitosten tiedon luovutukset, kun kyse 23 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisista käsittelyn tarkoituksista. Viranomaisten rikosasioita koskevaan tietojenkäsittelyyn (myös viranomaisen ylläpitämään automaattiseen koostavaan sovellukseen) sovelletaan valtiovarainministeriön käsityksen mukaan kuitenkin rikosasioiden tietosuojadirektiiviä.

Käsittely koostavalla sovelluksella on automaattista ja rahoitustietodirektiivi edellyttää, ettei minkään välittävän laitoksen, ei siten myöskään Tullin koostavan sovelluksen rekisterinpitäjän ominaisuudessa, tule puuttua tietoihin, joita se koostavan sovelluksen avulla välittää toimivaltaisille viranomaisille. Lisäksi rahoitustietodirektiivin 18 artikla mahdollistaa rajoituksia rekisteröityjen oikeuksiin. Sen mukaan jäsenvaltiot voivat hyväksyä lainsäädäntötoimenpiteitä, joilla kokonaan tai osittain rajoitetaan rekisteröityjen oikeutta päästä tämän direktiivin nojalla käsiteltäviin heitä koskeviin henkilötietoihin, asetuksen (EU) 2016/679 23 artiklan 1 kohdan tai, tapauksen mukaan, direktiivin (EU) 2016/680 (jäljempänä rikosasioiden tietosuojadirektiivi) 15 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että luotto- ja maksulaitosten luovuttaessa henkilötietoja, rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanosta annetun lain säädösten velvoittamana, voidaan kokonaan tai osittain rajoittaa rekisteröidyn oikeutta päästä tietoihin asetuksen (EU) 2016/679 23 artiklan 1 kohdan nojalla ja viranomaisen kerätessä tietoja luotto- ja maksulaitoksilta koostavan sovelluksen avulla ja luovuttaessa siirtämällä tiedot niitä koostavan sovelluksen kautta pyytäneelle toimivaltaiselle viranomaiselle voidaan kokonaan tai osittain rajoittaa rekisteröidyn oikeutta päästä tietoihin direktiivin (EU) 2016/680 (jäljempänä rikosasioiden tietosuojadirektiivi) 15 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

Rahoitustietodirektiivin täytäntöönpano kohdentuu henkilötietoihin, jotka liittyvät rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen, tutkimiseen ja niihin liittyviin syytetoimiin, siten viranomaisen käsitellessä näitä tietoja koostavalla sovelluksella tulee viranomaisen noudattaa käsittelyssä rikosasioiden tietosuojadirektiiviä ja lakia henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018, jäljempänä rikosasioiden tietosuojalaki). Koska koostavalla sovelluksella käsitellään lisäksi viidennen rahanpesudirektiivin alaan kuuluvia henkilötietoja, on huomioitava myös se, että viranomaisen käsittelyyn soveltuvat myös yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiset säännökset. Siltä osin kuin on ehdotettu kansallisella lailla toimivaltaisille viranomaisille pääsyä koostavaan sovellukseen ja tehdä sen kautta hakuja tiedonhakujärjestelmiin, sovelletaan joko asetuksen (EU) 2016/679 23 artiklan 1 kohtaa tai, tapauksen mukaan, direktiivin (EU) 2016/680 (jäljempänä rikosasioiden tietosuojadirektiivi) 15 artiklan 1 kohtaa. Valtiovarainministeriö ehdottaa, että esityksen jatkovalmistelussa otetaan huomioon mahdollisuus rajoittaa kokonaan rekisteröidyn oikeuksia päästä niihin häntä koskeviin tietoihin, joita käsitellään täysin automaattisesti koostavalla sovelluksella. Tullille rekisterinpitäjänä ei tulisi luoda sellaisia tiedonsaantioikeuksia, joita sillä ei toimivaltaisena viranomaisena olisi ilman rekisterinpitäjän roolia koostavassa sovelluksessa.

10 § Lokitiedot

Voimassa olevassa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain 10 §:ssä on säädetty Tullille velvollisuus ylläpitää *lokikirjaa*. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019, tiedonhallintalaki) on säädetty yleislain tasolla lokitietojen keräämisestä. Tiedonhallintalaki tulee yleislakina sovellettavaksi myös pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän käyttöön. Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen,

että tiedonhallintalaissa on säädetty *lokirekistereistä*. Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että lainsäädännössä käsitteet ovat yhtenäisiä, joka on omiaan lisäämään sovellettavan lainsäädännön ymmärrettävyyttä. Niin ikään hallituksen esityksen jatkovalmistelussa on syytä arvioida, missä määrin esimerkiksi lokirekisterin tiedonhallinnasta on tarpeen säätää erityislaissa, kun otetaan huomioon tiedonhallintalaissa säädetty tai tietosuojasetuksesta suoraan tulevat velvollisuudet. Esimerkiksi Tullin tehtäväksi on säädetty voimassa olevassa laissa rekisterinpitäjänä valvoa pankki- ja maksutilirekisterin käyttöä. Tämä velvollisuus Tullilla on rekisterinpitäjänä suoraan tietosuojasetuksen perusteella ja viranomaisena tiedonhallintalaissa säädetyn perusteella.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota rekisterinpitäjän velvollisuuteen valvoa myös koostavan sovelluksen käyttöä ja ehdottaa lisättäväksi 3 momentin viimeiseen virkkeyseen, että Tulli rekisterinpitäjänä valvoo sekä pankki- ja maksutilirekisterin että koostavan sovelluksen käyttöä.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota myös ehdotettuun muutokseen lokitietojen säilytysajan osalta. Säilytysaika on ehdotettu muutettavaksi 10 vuodesta viiteen vuoteen. Valtiovarainministeriö haluaa tuoda esille, että tiedonhallintalain 21 §:n mukaan säilytysaikojen määrittämisessä on otettava huomioon mm. rikosoikeudelliset vanhennumisajat ja täten säilytysaika pitäisi olla rikosvastuun todentamisen näkökulmasta kuluva vuosi ja viisi seuraavaa vuotta.

2. Lakiehdotus: Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Yleistä

Voimassa olevassa rahanpesun selvittelykeskuksesta annetussa laissa on käytetty henkilörekisterin käsitettä. Tietosuojan yleislainsäädännössä ei ole enää määritelmää henkilörekisterille, vaikka voimassa oleva rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 3 § määrittelee osin henkilörekisterin merkitystä mainitussa laissa. Kuitenkin varsinaisesti sääntelykohteena ei ole henkilörekisteri, vaan laissa mainittu rahanpesurekisteri, jonka sisältöön ja käsittelytoimiin sääntely kohdistuu. Tietosuojan yleislainsäädännössä ei säädetä enää nykyään rekistereissä tapahtuvasta käsittelystä, vaan käyttötarkoituksista ja käsittelytoimista. Tiedonhallintalaissa on puolestaan säädetty tietovarantojen ja niissä olevien tietoaineistojen käsittelystä. Edellä esitetyn perusteella valtiovarainministeriö pitää tarpeellisena 2. lakiehdotuksen käsitteistön ajantasaistamista.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö

Pauli Kariniemi

Liitteet

-

Jakelu

Sisäministeriö

Tiedoksi

VM kirjaamo

VM/BO

VM/VO

VM/JulkiCT